
CRÍTICA DE LLIBRES

Josep Gifreu, *Sistemes i polítiques de la comunicació a Catalunya (Premsa, Ràdio, Televisió i Cinema. 1970-1980)*. L'Avenç, Barcelona 1983.

L'autor d'aquest llibre, professor a la Universitat Autònoma de Barcelona, és un profund coneixedor de la comunicació a Catalunya per una dedicació constant expressada en multitud de conferències, articles, classes, estudis, alguns dels quals són publicats en aquesta mateixa *Anàlisi*, i recentment s'ha ocupat de la formació de la Societat Catalana de Comunicació, d'assessorar el primer Simposi sobre «Premsa i Escola» (1984) i de dirigir una recerca prospectiva sobre la comunicació a Catalunya (1983-1985) patrocinada per l'Institut d'Estudis Catalans.

L'obra és el resum de la tesi doctoral, dirigida per Miquel de Moragas Spa, on s'aborden amb un ingent aparell bibliogràfic amb pretensions gairebé exhaustives els quatre puntals de la comunicació àudio-visual a Catalunya: la premsa, la ràdio, la televisió i el cinema, des d'una perspectiva vigorosament documentada, en un afany alhora sintetitzador, sense velleïtats interpretatives de caire subjectiu, i amb un rigor ferm per explicar l'evolució i natu-

ralment la situació a l'inici i al final de la dècada objecte de l'estudi que té una singular transcendència en ser la de transició d'un règim autocràtic a un de democràtic.

La pretensió és d'amplitud; per exemple, en el camp de la premsa s'ocupa de la diària, la periòdica especialitzada, la local i comarcal, la clandestina, sense oblidar aspectes clau en l'estudi hemerogràfic com la difusió dels títols, la propietat de les capçaleres, etc., acompanyat tot de nombrosos quadres i taules estadístiques amb una sàvia utilització de totes les fonts documentals, des d'una memòria econòmica d'una empresa periodística fins a una tesina inèdita. En el cas del cinema, des de la valoració de les recaptacions fins a la visió dels circuits alternatius, tot passant per les productores, distribuïdores, etc., destacant, com en tot el conjunt de l'obra, una especial atenció als fenòmens més significatius, siguin de caràcter polític, legal, social, lingüístic, etc.

A més de tres anys de la seva aparició pública, la valoració que es fa de *Sistemes...* no pot ser més òptima. És una peça clau per entendre els diversos apartats que Gifreu estudia gràcies a l'amplitud d'objectius abastats, de materials utilitzats i a l'ús que fa d'ells en un desenvolupament dialèctic entre la creació/funcionalitat del mitjà específic/títol concret i la incidència o resposta que en el món social i polític tenia. En la primera part, on es passa revista a les estructures bàsiques dels mitjans de comunicació a Catalunya, es pot entendre el paper que van ocupar els quatre mitjans —premsa, ràdio, televisió i cinema—, amb especial referència a la situació evolutiva i a la presència de la llengua catalana. En la segona s'analitza l'evolució de les polítiques de la comunicació a Catalunya, de l'última etapa

del franquisme al punt de partida de la Generalitat, en un intel·ligent treball que racionalitza cada sub-etapa històrica fent la referència específica a cada un dels quatre mitjans objecte de la investigació, que esdevé modèlica en el tractament d'un tema amb només materials publicats i a l'abast general i per l'amplitud, repetim, i resultats assolits que fan que aquesta obra sigui una referència bibliogràfica bàsica en tot estudi posterior i també un model de treball per a futures investigacions, així com un enaltiment per a la jove ciència que s'ocupa de la comunicació catalana i a Catalunya.

J.M. Figueres

Manuel Parés, *La ideologia regional de la premsa espanyola (1966-1973)*. Edicions 62, Barcelona 1984.

L'autor, professor a la Universitat Autònoma de Barcelona i co-autor de l'estudi *La televisió a la Catalunya autònoma* (1981), ha realitzat una recerca en onze diaris de l'Estat espanyol –tres de Barcelona, dos d'Euskadi, un de Galícia i cinc de Madrid– entre els anys que fixa el títol per estudiar documentalment la problemàtica regional que esdevé una recopilació essencial per al coneixement de les implicacions socials de paraules clau en l'estructuració –autonomia, centralisme, regionalisme, etc.– de l'Estat.

L'obra recull «les principals aportacions contingudes en els textos amb els quals vaig treballar», del que fou la tesi

doctoral –*Prensa i regionalisme (1966-1973)*– de 1500 pàgines. L'estudi resum publicat vol ser «una anàlisi ideològica, a través de la qual expressen textos periodístics, sobre els conceptes de regió, el regionalisme, la regionalització, la descentralització, el desenvolupament regional, etc., però havent-se plantejat abans què és el que diuen aquests mateixos textos sobre conceptes tan importants com nació, país, poble, nacionalisme, Estat-nació, estat regional, federalisme, etc., per tal de passar, tot seguit, a plantejar-se que és Espanya, termes tan importants i tan emprats com els d'unió, unitat i uniformitat» (p. 6). En aquest sentit elabora unes nocions de caràcter tècnic sobre el procés d'elaboració de la recerca i de l'estudi, així com uns aclariments previs sobre conceptes –nació i nacionalitat, federalisme, etc. No cal dir com la lectura de les conclusions –bàsicament tot l'estudi és un comentari ordenat sobre els textos que publiquen els onze diaris cronològicament ordenats per temes–, tenint a mà els articles seria una lectura crítica més reeixida, però les òbvies dificultats editorials, fins i tot en règim de facsímil, ho han eliminat.

Parés analitza al llarg de quinze capítols: «Conceptes previs» (I); «Unió, uniformitat i unitat» (II); «La divisió provincial i la capitalitat de l'Estat» (III); «Centralisme. Centralització» (IV); «Elements de la regió I i II» (V i VI); «Concepcions sobre la regió i tipus de regió. I i II» (VII i VIII); «Regionalitat. Fet regional i conceptes connexos» (IX); «Província, regió i comarca» (X); «El regionalisme» (XI); «La regionalització» (XII); «La descentralització. I i II» (XIII i XIV); «La divisió territorial i administrativa d'Espanya» (XV); «El separatisme» (XVI); «Desenvolupament regional, planificació regional i òrgans regionals» (XVII); «Bases per a